

εἰς τὸ Μουσεῖον Ρεθύμνης. Δεύτερον πολὺ σημαντικώτερον μαρμαρίνον ἄγαλμα καὶ διατηρούμενον καλύτερον, παριστιῶν γυναῖκα τύπου τῆς *Herculana* τοῦ Α' μ. Χ. αἰῶνος, παραμένει εἰσέτι ἐπὶ τόπου, μὴ καταστάσης ἐφικτῆς λόγῳ τοῦ βάρους καὶ τοῦ δυσβάτου τῆς μεταφορᾶς του. Τοῦ ἀγάλματος ἔλλειπει ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες· ἔχει σωζόμενον μῆκος 1,93 μ. Μικρὰ σκαφικὴ ἔρευνα γενομένη ἐπὶ τόπου ἀπέδειξεν ὅτι τὰ ἀγάλματα ἦσαν κατὰ χώραν τοποθετημένα πρὸ ἀναλημματικοῦ τοίχου, ἀνήκοντος ἴσως εἰς ἑλληνιστικούς χρόνους καὶ ἐντὸς κόγχης ἢ μᾶλλον διαμερίσματος σχηματιζομένου διὰ καθέτων πρὸς τὸν ἀναλημματικὸν τοίχον. Σώζεται ἐπὶ τόπου τμῆμα πλακοστρώτου. Τεμάχια ἀρραβδώτου κίονος, τμῆμα γείσου μὲ κυμάτιον καὶ γεισίποδας, τεμάχιον πωρίνου κορινθιάζοντος κιονοκράνου, πήλινοι κέραμοι, τεμάχιον λατινικῆς ἐπιγραφῆς περισυνελέγησαν ἐπὶ τόπου. Ἀπόκειται ἐκεῖ πλησίον γλυπτὸν μὲ κοιλότητα ἔχον κοχλιοειδεῖς ραβδώσεις ἐξωτερικῶς καὶ κυμάτιον ἰωνικόν. Εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Σπράττ περιγραφόμενον ὡς ρωμαϊκὸς βωμός, χρησιμοποιηθεῖς ὡς χριστιανικὸν βαπτιστήριον. Εἰς θέσιν Πεζοῦλα ὑπῆρχε, φαίνεται, ἀποθέτης ἱεροῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται τεμάχια ἀναθηματικῶν εἰδωλίων γυναικῶν καὶ ζώων.

Εἰς τὴν Ἀργυροῦπολιν (ἀρχαίαν Λάμπαν) τεμάχιον προξενικῆς ἐπιγραφῆς, ἀναφερομένης εἰς Ἀνωπολίτας, ἐκτίσθη εἰς μικρὸν ἐκκλησίδιον ἐπισκευασθὲν ἐπ' ἐσχάτων.

Εἰς τὸ Μουσεῖον Χανίων ἀπετέθη μερίμνη τοῦ κ. Ἀλεξίου ἡ πέρυσιν ἀνευρεθεῖσα καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον χρονικὸν τοῦ 1955 μνημονευομένη ἀνάγλυφος ἐπιτυμβία στήλη μετ' ἐπιγράμματος, ἡ ἀνευρεθεῖσα εἰς τὸν χώρον τῆς ἀρχαίας Πολυρρηνίας. Ἡ στήλη κατὰ τὴν γενομένην αὐτοψίαν διεπιστώθη ὅτι ἔκειτο ἐπὶ κτιστοῦ τάφου περιέχοντος δύο νεκροὺς μήκους 0,15 καὶ πλάτους 0,70 μ. Οὗτος περιεῖχε μόνον ληκύθιον. Τὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν ὀκτάστιχον ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσε προσφάτως εἰς τὰ «Κρητικὰ Χρονικά» ὁ κ. Ἀλεξίου. Ἡ στήλη ἀνήκει εἰς τὸ τέλος τοῦ Β' ἢ τὴν ἀρχὴν τοῦ Α' π. Χ. αἰῶνος.

Διάφορα ἄλλα γλυπτὰ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνδιαφέρουσα ἐφηβικὴ κεφαλὴ, περισυνελέγησαν καὶ ἀπετέθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον Χανίων προερχόμενα ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Νέων Καταστημάτων τῆς Πόλεως Χανίων.

Ἡ ἀθρόα ἀνεύρεσις σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν νῆσον ἀρχαιοτήτων τόσον κινητῶν ὅσον καὶ ἀκινήτων τῶν ὁποίων πολλαὶ εἶναι λίαν ἀξιόλογοι ἐπιβεβαιοῖ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὸ πολλάκις διαπιστωθὲν ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης καὶ μετὰ τόσας ἐρεῦνας παραμένει ἀνεξάντλητον. Ἡ ἔναρξις περισσότερον συστηματικῶν ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν, μάλιστα εἰς τὰς ἀνεξερευνητάς περιοχὰς τῆς Δυτικῆς Κρήτης, ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ συντόμως, πρὸς ἀποφυγὴν συλήσεων καὶ ἀκουσίων καταστροφῶν.

N. ΠΛΑΤΩΝ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1956

Σημαντικὴν δρᾶσιν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἐν Ἡρακλείῳ Ἑταιρία Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν κατὰ τὸ 1956, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη. Οὕτω κατόπιν ἐξουσιοδοτήσεως παρασχεθείσης ὑπὸ τῆς Ἐτακτικῆς ἐτησίως συνελεύσεως ὑπεγράφη σύμβασις μετὰ τοῦ Δήμου Ἡρακλείου, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Δήμος παρέδωσεν

εἰς τὴν Ἑταιρίαν τὸ ἀνήκον αὐτῷ ἀκίνητον τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου πρὸς ἀναστήλωσιν καὶ διαρρύθμισιν εἰς αἰθουσαν διαλέξεων, συναυλιῶν, ἐκθέσεων καὶ πνευματικῆς κινήσεως γενικῶς. Τὸ ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως ἤρχισεν ἤδη, καὶ ἡ δραστηριότης τῆς Ἑταιρίας ἐστράφη κυρίως εἰς τοῦτο, χωρὶς πάντως νὰ παραμεληθοῦν καὶ οἱ λοιποὶ σκοποὶ αὐτῆς. Οὕτω συνεπληρώθη ἡ ἀποδελτίωσις τῶν τοπωνυμικῶν πινάκων τῆς Κρήτης διὰ τὴν ἔκδοσιν Τοπωνυμικοῦ Λεξικοῦ, ἤρχισεν ἡ ἐκτύπωσις τοῦ πρώτου ἔργου τῆς σειρᾶς ἐκδόσεων τῆς Ἑταιρίας καὶ ἐπλουτίσθη σημαντικῶς τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον. Ἀναλυτικῶς τὸ ἔργον τῆς E.K.I.M., κατὰ τὸ 1956, ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον ἐλειτούργησε κανονικῶς. Κατεσκευάσθησαν νέα προθήκαι καὶ πλαίσια ὑφαντῶν, θαντελλῶν καὶ μεσαιωνικῆς μικροτεχνίας Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Μουσείου ἐνετειχίσθη μαρμαρίνη πλάξ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν εὐεργετῶν. Ἐξαιρετικῶς ἀξιόλογος εἶναι ἡ ἐκθεσις δύο ἀντιγράφων βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν μεγάλης κλίμακος, Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ Ἁγίου Νικολάου, τῶν ἐτῶν 1303 καὶ 1315 ἐκ Μεσολῶν καὶ Σελίνου Χανίων. Ταῦτα ἐφιλοτεχνήθησαν ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ ζωγράφου κ. Φώτη Ζαχαρίου, δαπάναις τοῦ κ. Α. Καλοκαιρινοῦ καὶ μερίμνη τοῦ κ. Κ. Λασιθιωτάκη.

Αἱ μουσειακκί Συλλογαὶ ἐπλουτίσθησαν μὲ 103 ἀντικείμενα καταγραφέντα ὑπ' ἀριθ. 1369 - 1471. Ἐκ τούτων ἄλλα ἠγοράσθησαν καὶ ἄλλα ἐδωρήθησαν. Μεταξὺ τῶν ἀγορασθέντων εἶναι λαμπρὰ ὀμάς ἀργυροποικίλων ὄπλων ἐπιφανοῦς ἀρχηγοῦ ἐκ Ρεθύμνου, σειρὰ παλαιῶν τουρκοκρητικῶν κεντημάτων καὶ τὸ σύνολον τοῦ κληροδοτήματος Χατζῆ Στυλιανάκη. Μὲ προθυμίαν προσέφεραν πλείστοι φίλοι τῆς Ἑταιρίας οἰκογενειακὰ κειμήλια καὶ σπάνια ἀντικείμενα. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν σπανίαν εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως ἀρχῶν ΙΣΤ' αἰῶνος ἐκ Χανίων, σειρὰν παλαιῶν χαλκογραφιῶν κρητικῶν πόλεων καὶ φρουρίων, ἐν ἀκρόπρωρον ἐνετικῆς γαλέρας (Γοργόνα), παλαιὰς ἱστορικῆς φωτογραφίας κ. ἄ.

Διὰ περισυλλογῆς ἐξ ἠρειπωμένου ναύσκου παρὰ τὸν Μέσα Καρτερὸν ἀπεκτῆθησαν ἐνδιαφέροντα τμήματα τοιχογραφιῶν τοῦ ΙΔ' ἢ ΙΕ' αἰῶνος.

Ἡ κίνησις τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου ἐμειώθη ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1956 τὸ Μουσεῖον ἐδέχθη 3.995 ἐπισκέπτας ἐναντι 5.627 τοῦ 1955. Αἰτία κυρίως εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1956 λόγῳ τῶν γεγονότων τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Ἡ ἐργασία διὰ τὸ Τοπωνυμικὸν Λεξικὸν Κρήτης προωθήθη σημαντικῶς. Ἡ κ. Ἀναστ. Πλάτωνος ἀπεδελτίωσε 775 ἐκ τῶν συγκεντρωθέντων 870 πινάκων τοπωνυμίων, καὶ συνέταξε 22.000 περίπου δελτία.

Τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον ἐπλουτίσθη μὲ σειρὰν ἐγγράφων καὶ φωτογραφιῶν. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ αὐτόγραφον τῆς προκηρύξεως τοῦ Τιμολέοντος Βάσσου, δι' ἧς ἐκηρύχθη ἡ κατάληψις τῆς Κρήτης ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α' ἐν ἔτει 1897. Εἰσῆλθον ἐπίσης εἰς τὸ ἀρχεῖον μικροταινίαι 40 βενετικῶν περὶ Κρήτης ἐκθέσεων μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοῦ κώδικος Κλώντζα.

Ἡ Βιβλιοθήκη ἐπλουτίσθη μὲ πενήτηντά τόμους βιβλίων. Ἐκ τῶν λαμβανομένων σειρῶν περιοδικῶν, «Λαογραφίας», «Ἐπ. Φιλ. Σχ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν», «Πελοποννησιακῶν», «Ἐπ. Μεσαιων. Ἀρχείου», «Analecta Bollandiana», «Révue des études byzantines», καὶ «J.H.S.» αἱ πλείσται ἐνημερώθησαν διὰ τῶν τόμων τοῦ 1956. Ὁ κ. Ν. Καζαντζάκης ἀνήγγειλε ὅτι ἔδωκεν ἐντολὴν ὅπως μᾶς ἀποσταλῆ ὁλόκληρος ἡ σειρὰ τῶν ἀπάντων του, ἐλήφθη δὲ ἤδη ἡ Ὁδύσεια.

Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἤρχισε, καὶ ἐπερατώθη ἡ προκαταρκτικὴ φάσις καθαιρέσεως τῶν προσκτισμάτων καὶ νεω-

τερικῶν κατασκευῶν, διανοίξεως παραθύρων, ἀποξέσεως κονιαμάτων καὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ θαπέδου εἰς τὴν ἀρχικὴν στάθμην του. Πλήρης μελέτη καὶ προϋπολογισμὸς συνετάγη ὑπὸ τοῦ Κ. Λασιθιωτάκη, ἱστορικὴ δὲ καὶ ἀρχαιολογικὴ μελέτη ὑπὸ τοῦ Στ. Ἀλεξίου. Βάσει τούτων προβλέπεται ὑπερύψωσις τοῦ κεντρικοῦ κλίτους καὶ ἀποκατάστασις τῆς «λότζιας» τοῦ ναοῦ μετὰ τοξοστοιχιῶν καὶ ἐπιπέδου στέγης. Διὰ τῶν μέχρι σήμερον γενομένων ἔργων ἀπεκαλύφθησαν αἱ ἀνάγλυφοι βάσεις τῶν κίωνων, καὶ ἐπιτύμβιοι τινὲς πλάκες.

Ὁ Ξανθοῦδίδειος διαγωνισμὸς δὲν ἐπραγματοποιήθη ἐφέτος συνεπείᾳ σοβαρᾶς ἀσθενείας τοῦ χορηγοῦ κ. Ἄνδρ. Ξανθοῦδίδου.

Ἡ σειρὰ ἐκδόσεων τῆς Ε.Κ.Ι.Μ. ἐνεκαινιάσθη μὲ τὴν ἱστορικὴν πραγματείαν τοῦ Στεργίου Σπανάκη «Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Λασιθίου», συλλογὴν ἀνεκδότων κατὰ τὸ πλεῖστον ἐγγράφων τῶν βενετικῶν ἀρχείων. Ἡ μελέτη ἐκρίθη ὑπὸ Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τῶν κ. κ. Πλάτωνος, Μανούσακα καὶ Ἀλεξίου. Ὁ καθηγητὴς κ. Ραφαὴλ Κανταρέλλα τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μιλάνου ὑπεσχέθη νὰ ἀποστείλῃ πρὸς δημοσίευσιν τὴν ὑπ' αὐτοῦ παρασκευασθεῖσαν ἔκδοσιν τοῦ Στεφάνου Σαχλίκη.

Νέα ἀντεπιστέλλοντα μέλη ἐνεγράφησαν ὁ διαπρεπὴς ἀνατολιστὴς κ. G. Miles Ἐφορος τῆς Νομισματικῆς Ἐταιρίας τῆς Ν. Ἰόρκης καὶ ὁ θεολόγος κ. Ἐμμ. Μπορμπουδάκης.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ